

Załącznik do uchwały Nr XII/79/2016

Rady Gminy Rutka-Tartak

z dnia 23 marca 2016 r.

Program ochrony środowiska Gminy Rutka-Tartak

Na lata 2016 – 2020

Rutka-Tartak, marzec 2016

Spis treści

Wykaz skrótów	3
Wstęp	4
Charakterystyka gminy Rutka-Tartak	5
Położenie geograficzne	5
Klimat	6
Demografia	7
Zagospodarowanie przestrzenne	8
Działalność gospodarcza	9
Rolnictwo	10
Ocena stanu środowiska w gminie Rutka-Tartak	11
Ochrona klimatu i jakości powietrza	11
Zagrożenia hałasem	13
Pola elektromagnetyczne	14
Gospodarowanie wodami	14
Gospodarka wodno-ściekowa	16
Zasoby geologiczne	16
Gleby	16
Gospodarka odpadami	17
Zasoby przyrodnicze	18
Zagrożenia poważnymi awariami	22
Analiza SWOT	22
Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	24
Ochrona klimatu i jakości powietrza	25
Cel strategiczny 1. Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej	25
Cel strategiczny 2. Efektywność energetyczna oraz wzrost zastosowania mikroinstalacji OZE w produkcji energii użytkowej w sektorze prywatnym	26
Zagrożenia hałasem	27
Cel strategiczny 3. Ograniczenie hałasu pochodzenia komunikacyjnego	27
Pola elektromagnetyczne	27
Cel strategiczny 4. Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	27
Gospodarka wodno-ściekowa	28

Cel strategiczny 5. Utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy wody pitnej odpowiedniej jakości.	28
Gospodarka odpadami	29
Cel strategiczny 6. Usunięcie i utylizacja azbestu z pokryć dachowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych w gminie.....	29
Cel strategiczny 7. Gospodarka odpadami komunalnymi	29
Bibliografia.....	30
 Tabela 1 Linie energetyczne przebiegające przez teren Gminy Rutka-Tartak.....	14
Tabela 2 Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy w roku 2014.....	17
Tabela 3 Formy ochrony przyrody zlokalizowane na terenie gminy Rutka-Tartak.....	18
 Wykres 1 Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w gminie Rutka-Tartak.....	8
Wykres 2 Kierunki wykorzystania gruntów na terenie Gminy Rutka-Tartak	8
Wykres 3 Struktura rodzajów pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy Rutka-Tartak, z podziałem na stosowane paliwo	12
Wykres 4 Struktura rodzajów pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy Rutka-Tartak.....	13
 Rysunek 1 Położenie geograficzne.	5
Rysunek 2 Średnia temperatura w Polsce w latach 1971 - 2000	6
Rysunek 3 Średnia temperatura w Polsce w roku 2014	7
Rysunek 4 Wielkość przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie Gminy Rutka-Tartak.....	9
Rysunek 5 Wielkość gospodarstw rolnych.....	10
Rysunek 6 Struktura produkcji zwierzęcej.	10
Rysunek 7 Liczba zwierząt w gospodarstwach rolnych z terenu Gminy Rutka-Tartak.....	10
Rysunek 8 Liczba siedzib stad na terenie gminy Rutka-Tartak	11

Wykaz skrótów

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

BEiŚ – Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”

D-P-S-I-R – model „siły sprawcze – presja – stan – wpływ – reakcja”

EOG – Europejski Obszar Gospodarczy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IMGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej

JCW – jednolite części wód

JST – jednostka/i samorządu terytorialnego

MŚ – Ministerstwo Środowiska

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NIK – Najwyższa Izba Kontroli

OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju

OSN – obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego.

OZE – odnawialne źródła energii

PoliŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020

POŚ – program/y ochrony środowiska

RLM – równoważna liczba mieszkańców

UE – Unia Europejska

WFOŚiGW – wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

WIOŚ – wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska

Wstęp

Podstawę prawną opracowania „Programu Ochrony Środowiska Gminy Rutka-Tartak na lata 2016-2020” stanowi art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.). Zgodnie z zapisami ustawy organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza gminny program ochrony środowiska.

W sporządzonym opracowaniu uwzględniono także wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących zagadnień ochrony środowiska, do których zaliczamy:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. 2013 r. poz. 1399 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2013 r. poz. 888 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1413 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 469),
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 625),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 909),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 199 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1153 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 139),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 196).

W związku z wejściem w życie nowelizacji ustawy – Prawo ochrony środowiska nastąpiła zmiana sposobu realizacji krajowej polityki ochrony środowiska. Obecnie jest ona prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

POŚ sporządza odpowiednio organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, a uchwała sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy. Projekt wojewódzkiego POŚ opiniowany jest przez Ministra Środowiska, powiatowego przez zarząd województwa, a gminnego przez zarząd powiatu.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych

dokumentów strategicznych i programowych. POŚ powinny stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.

Program Ochrony Środowiska gminy Rutka-Tartak to dokument strategiczny skupiający w swej treści najważniejsze aspekty oddziaływania na środowisko naturalne, istniejącej tu infrastruktury oraz działalności mieszkańców i innych osób przebywających na tym terenie.

W wyniku analizy przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu określone zostały czynniki mające największy wpływ na stan środowiska naturalnego gminy Rutka-Tartak oraz terenów sąsiednich. Do czynników tych należy przede wszystkim zaliczyć:

- intensyfikację rolnictwa,
- zwiększającą się ilość poruszających się po terenie gminy pojazdów z silnikami spalinowymi,

W większej skali oddziaływania uwagę zwraca przede wszystkim zwiększająca się ilość zużywanej energii elektrycznej, przy jednoczesnym braku zainstalowanych źródeł wytwarzania energii.

Charakterystyka gminy Rutka-Tartak

Położenie geograficzne.

Rutka-Tartak to gmina wiejska, położona w północnej części województwa podlaskiego i powiatu suwalskiego, w odległości około 150 km od Białegostoku, około 300 km od Warszawy. Znajduje się w granicach administracyjnych powiatu suwalskiego, w którym graniczy z gminami Wiżajny, Jeleniewo i Szpyliszki. Gmina graniczy również z Republiką Litewską.

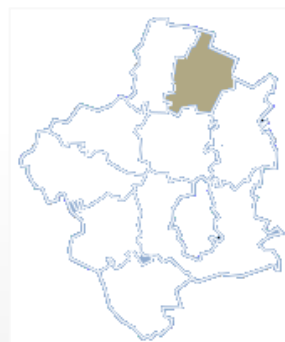
Rysunek 1 Położenie geograficzne.

Rzeczpospolita Polska

Województwo podlaskie

Powiat suwalski

Województwo podlaskie

Powiat suwalski

Gmina Rutka-Tartak

Opracowanie własne

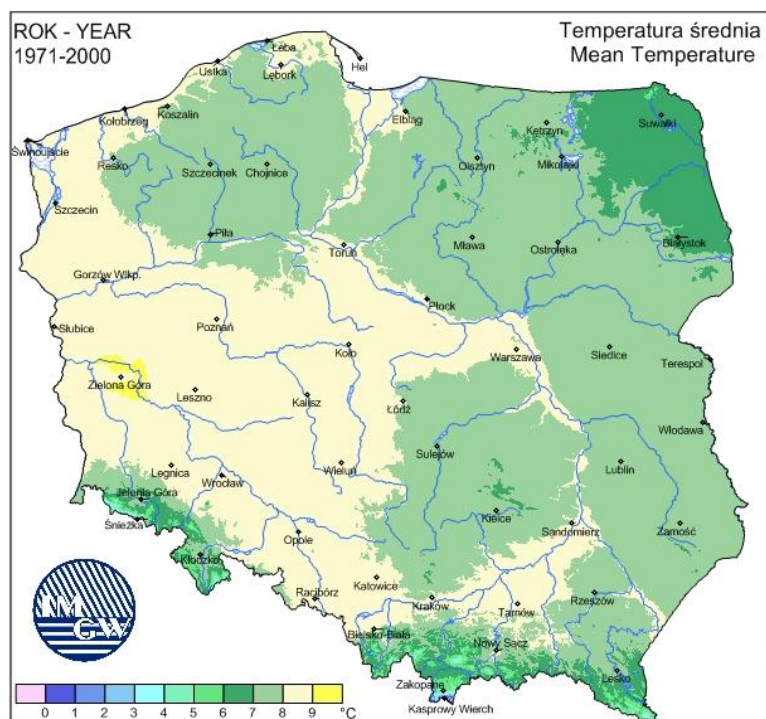
Wg podziału regionalnego Polski (Kondracki 1998 r, A. Richling 1985) północna część województwa podlaskiego znajduje się na obszarze podprovincji Pojezierzy Wschodniobałtyckich leżących na skraju Nizy Wschodnioeuropejskiego, w obrębie

makroregionu – zachodniej części Pojezierza Litewskiego, zwanego inaczej, w części odnoszącej się do Polski, Pojezierzem Suwalskim. Obejmuje ono cztery mezoregiony: Puszcza Romincka, Równina Augustowska, Pojezierze Zachodniosuwalskie i Pojezierze Wschodniosuwalskie.

Klimat

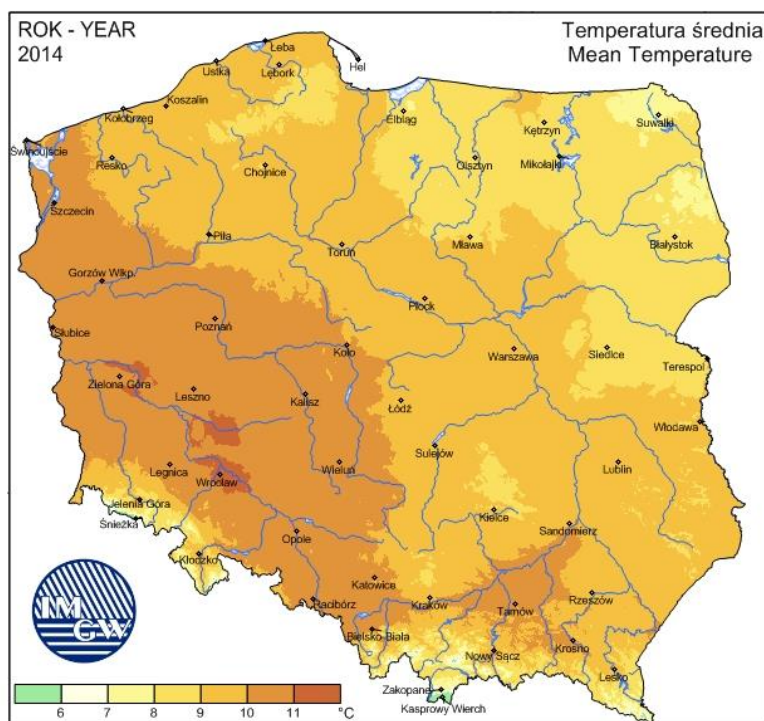
Średnie temperatury w rejonie północno – wschodniej polski należą do najniższych w całym kraju. Wg danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej średnie roczne temperatury na przestrzeni lat 1971 – 2000 wynosiły 6-7° C. W roku 2014 temperatura ta wynosiła 7-8° C. Gmina położona jest w Mazursko-Podlaskim regionie klimatycznym gdzie temperatury powietrza należą do najniższych w kraju i średniorocznie wynoszą 6 – 7 °C.

Rysunek 2 Średnia temperatura w Polsce w latach 1971 - 2000

Źródło: IMGW

Rysunek 3 Średnia temperatura w Polsce w roku 2014

Źródło: IMGW

Długość okresu bezprzymrozkowego wynosi około 120 dni. Czas trwania pokrywy lodowej na jeziorach przekracza często 105 dni a przeciętne daty zanikania zjawisk lodowych notuje się w miesiącu kwietniu.

Odnotowuje się tu średnie temperatury powietrza:

- stycznia - poniżej - 5,00 C,
- kwietnia - + 5,0 - + 6,0 0 C,
- lipca - + 16,0 - +17,00 C,
- października - poniżej + 7,00 C.

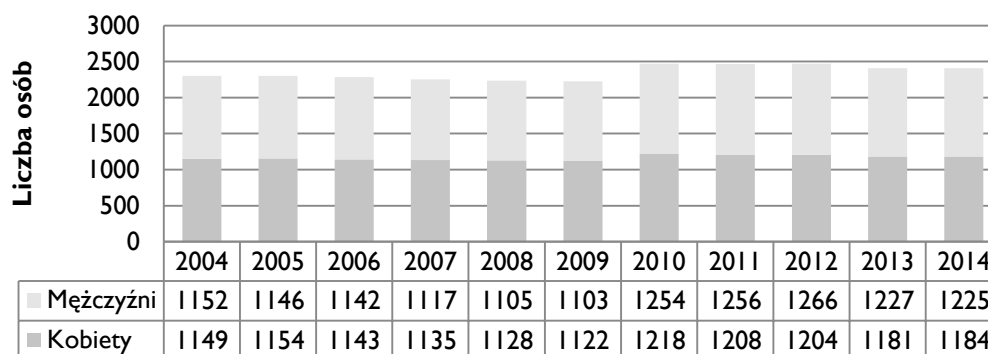
Roczne sumy opadów wynoszą 450 – 500 mm. Odnotowuje się tu powyżej 50 dni w roku z wiatrem silnym powyżej 10 m/s.

Demografia

Gmina Rutka-Tartak jest jedną z mniejszych gmin powiatu suwalskiego, wg. Danych Głównego Urzędu statystycznego w roku 2014 zamieszkiwało ją 2409 osób. Na przestrzeni ostatnich 10 lat zauważalny jest jeden skok liczby osób, wynikający z przyłączenia do gminy 4 miejscowości z miny Wiżajny, pozostałe lata wskazują na tendencję spadkową. Gęstość

zaludnienia na przełomie ostatnich dziesięciu lat również wykazuje tendencję spadkową, w roku 2014 wynosiła 23 osoby/km² (Główny Urząd Statystyczny, 2016).

Wykres 1 Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w gminie Rutka-Tartak

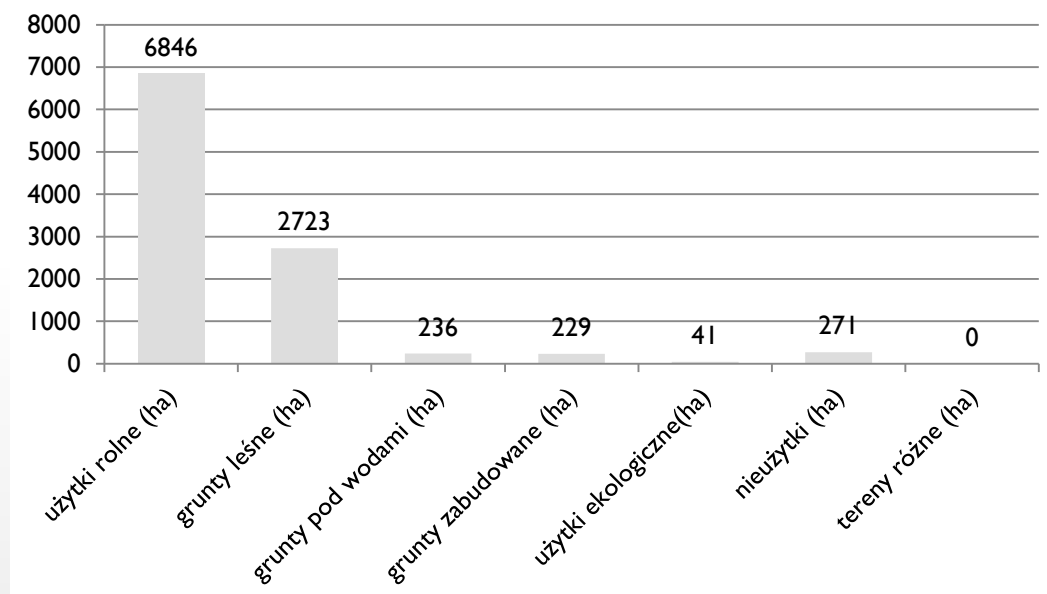

Źródło: GUS BDL opracowanie własne

Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Rutka-Tartak, podobnie jak inne sąsiadujące z nią gminy jest typową gminą wiejską, w której zdecydowaną większość gruntów stanowią użytki rolne.

Wykres 2 Kierunki wykorzystania gruntów na terenie Gminy Rutka-Tartak

Źródło: GUS BDL, opracowanie własne

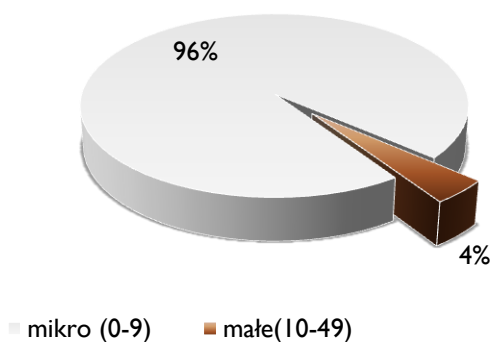
Wśród użytków rolnych przeważają grunty orne, które stanowią 6846 ha. Łąki i pastwiska zajmują powierzchnię 1876 ha, natomiast lasy 2319 ha. Gleby na terenie gminy zostały wytworzone głównie z glin zwałowych glaciału bałtyckiego - substadiu pomorskiego oraz przecinających gminę pasem wzdłuż rzeki Szeszupy piasków glacyofluwialnych. Podłoże stanowią

margle, wapienie i opoki z okresu górnej kredy oraz w niewielkim stopniu piaski i iły oligoceńskie. Na terenie gminy występują głównie gleby brunatne (właściwe i wyługowane) oraz gleby przemyte (pseudobielicowe) wytworzone ze żwirów i piasków gliniastych, oraz glin zwałowych. Walory użytkowe gleb charakteryzuje ich przynależność do kompleksów glebowych, głównie żyniego - bardzo dobrego, a na sandrze Szeszupy - żyniego dobrego i słabego.

Działalność gospodarcza

Typowo rolniczy charakter gminy Rutka-Tartak, podobnie jak większości gmin wiejskich w województwie, powoduje dość niekorzystną strukturę gospodarki, ze słabo rozwiniętą działalnością pozarolniczą. Na koniec 2014 roku w Gminie Rutka-Tartak zarejestrowanych było 69 podmiotów gospodarczych. W porównaniu do lat wcześniejszych widać tendencję spadkową. Zdecydowana większość przedsiębiorstw to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób. Przedsiębiorstw średnich, dużych i wielkich, nie zarejestrowano.

Rysunek 4 Wielkość przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie Gminy Rutka-Tartak.

Źródło:

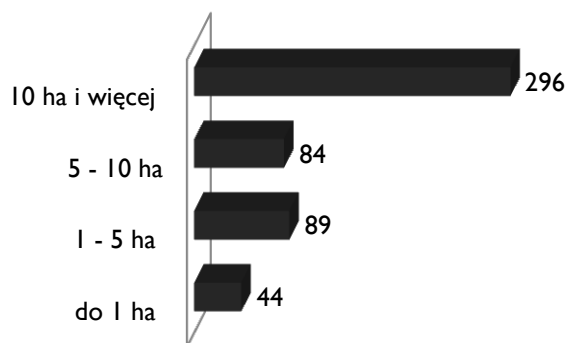
GUS BDL,
opracowanie własne

Według klasyfikacji PKD wśród przedsiębiorców najliczniejszą grupę – 24, stanowią przedsiębiorcy z branży handlu hurtowego i detalicznego (sekcja G). Duży udział miały także przedsiębiorstwa z sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (9 przedsiębiorstw), A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (7 przedsiębiorstw), M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (6 przedsiębiorstw). Ponadto na terenie Gminy działają przedsiębiorcy z branży: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, budownictwo, transport i gospodarka magazynowa, telekomunikacja, działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

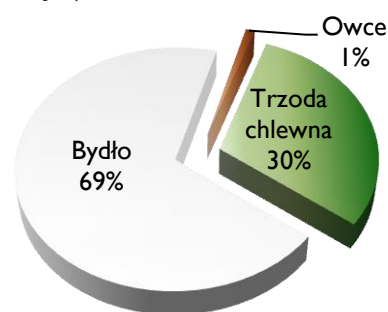
Rolnictwo

Gmina Rutka-Tartak jest typową gminą wiejską, w której zdecydowana większość mieszkańców utrzymuje się z produkcji rolnej. Ponad połowa gospodarstw (58 %) stanowią gospodarstwa w których powierzchnia gruntów rolnych jest większa niż 10 ha. Gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha stanowią 17%, od 5 do 10 ha stanowią 16%, pozostałe 9% to gospodarstwa w których powierzchnia ta wynosi poniżej 1 ha.

Rysunek 5 Wielkość gospodarstw rolnych

Rysunek 6 Struktura produkcji zwierzęcej.

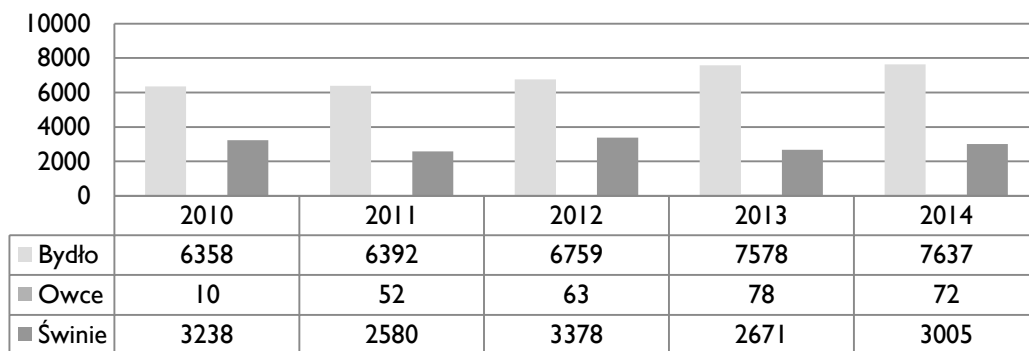

Źródło: ARiMR, opracowanie własne

W ostatnich latach zauważalna jest tendencja przekształcania gospodarstw - z małych rodzinnych w gospodarstwa produkcyjne, skupione na rozwoju w jednym kierunku. W latach 2010 – 2014 zmniejszyła się ilość siedzib stad, a tym samym ilość gospodarstw, natomiast widoczna jest zmiana liczby utrzymywanych zwierząt.

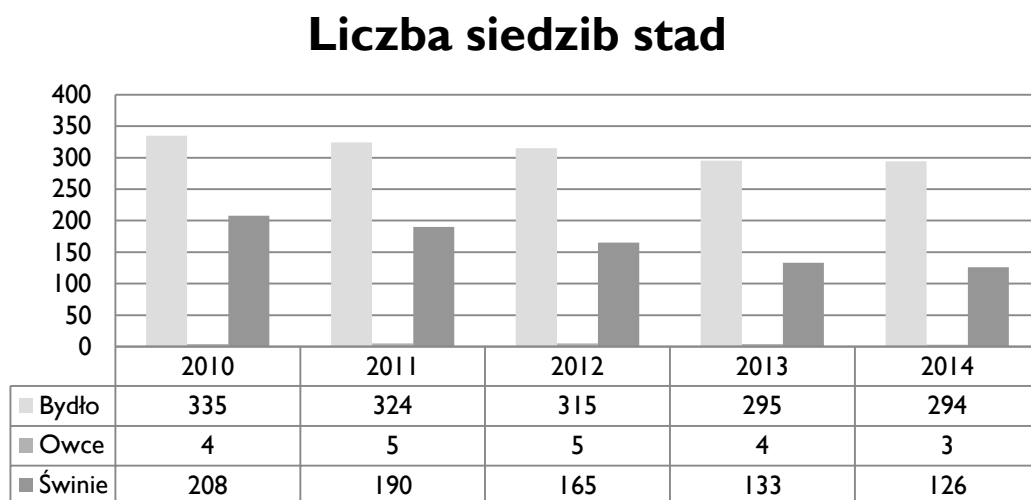
Rysunek 7 Liczba zwierząt w gospodarstwach rolnych z terenu Gminy Rutka-Tartak.

Liczba zwierząt

Źródło: ARiMR, opracowanie własne

Rysunek 8 Liczba siedzib stad na terenie gminy Rutka-Tartak

Źródło: ARiMR, opracowanie własne

Ocena stanu środowiska w gminie Rutka-Tartak

Ochrona klimatu i jakości powietrza

Zanieczyszczenia powietrza stanowią gazowe jak i pyłowe substancje emitowane do atmosfery. Do najbardziej toksycznych, a więc najbardziej niebezpiecznych należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon oraz pyły. Związki dostają się do atmosfery w wyniku emisji spalin z pojazdów, elektrociepłowni, zakładów przemysłowych, składowisk odpadów i surowców.

Zależnie od ilości emitowanych substancji, źródła zanieczyszczeń można podzielić na:

- punktowe, skupione na bardzo małym obszarze. Stanowią je duże zakłady przemysłowe czy elektrociepłownie. Emitują głównie: dwutlenki siarki, tlenki azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie;
- powierzchniowe (rozproszone) – do tej grupy zalicza się gospodarstwa domowe, niewielkie kotłownie oraz małe zakłady przemysłowe. Substancje przez nie emitowane to głównie pyły oraz dwutlenek siarki.
- liniowe – źródłami są szlaki transportowe. Emitują głównie tlenki azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie, w szczególności ołów. (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku, 2011).

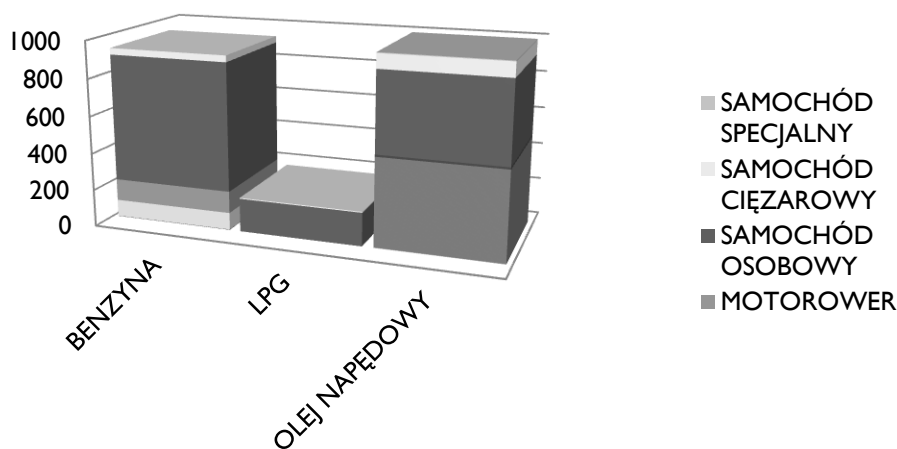
Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy Rutka-Tartak są procesy spalania. Budynki zarządzane przez Urząd Gminy Rutka-Tartak oraz należące do Gminy ale oddane w trwały zarząd w roku 2013 wykazały zapotrzebowanie na 29 tys. litrów oleju opałowego. System grzewczy tych obiektów jest oparty w głównej mierze na indywidualnych

kotłach olejowych. Zużycie takiej ilości oleju opałowego wiązała się z wyemitowaniem do środowiska około 80 t CO₂.

Wg danych GUS na terenie gminy znajduje się 658 budynków mieszkalnych. Zgodnie z danymi uzyskanymi w wyniku ankietyzacji przeprowadzonej w roku 2015 w ramach opracowywania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Rutka-Tartak, ogrzewanie budynków oraz przygotowanie ciepłej wody użytkowej odbywa się w kotłach opalanych w 50% drewnem, 45% węglem i 5% opałem mieszanym w postaci węgla i drewna. W roku 2014, na potrzeby budynków mieszkalnych zużyto łącznie 81033 MWh energii finalnej. Nośnikami energii wykorzystywanym w tym sektorze było drewno 74722 MWh i węgiel 6311 MWh. Działalność omawianego sektora wiązała się z wyemitowaniem do środowiska w roku bazowym 2152 t CO₂. Bilans ten tworzy węgiel, ze względu na to, że emitowany w trakcie spalania drewna CO₂, jest pochłaniany w trakcie cyklu życia drzewa, źródło to traktowane jest jako zeroemisyjne.

Obliczenia emisji z tytułu wykorzystania paliw transportowych w sektorze publicznym na obszarze gminy oparto na inwentaryzacji zużycia paliw transportowych w obrębie floty pojazdów taboru gminnego. W sekcji tej wyróżniono pojazdy użytkowane na potrzeby realizacji zadań własnych gminy wynikające z Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 ze zm.). Wspomniane zadania wiążą się wykorzystaniem około 14 200 l oleju napędowego (rok bazowy 2013), co w konsekwencji generuje do środowiska około 38 t dwutlenku węgla.

Wykres 3 Struktura rodzajów pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy Rutka-Tartak, z podziałem na stosowane paliwo

Źródło: Starostwo Powiatowe w Suwałkach, opracowanie własne

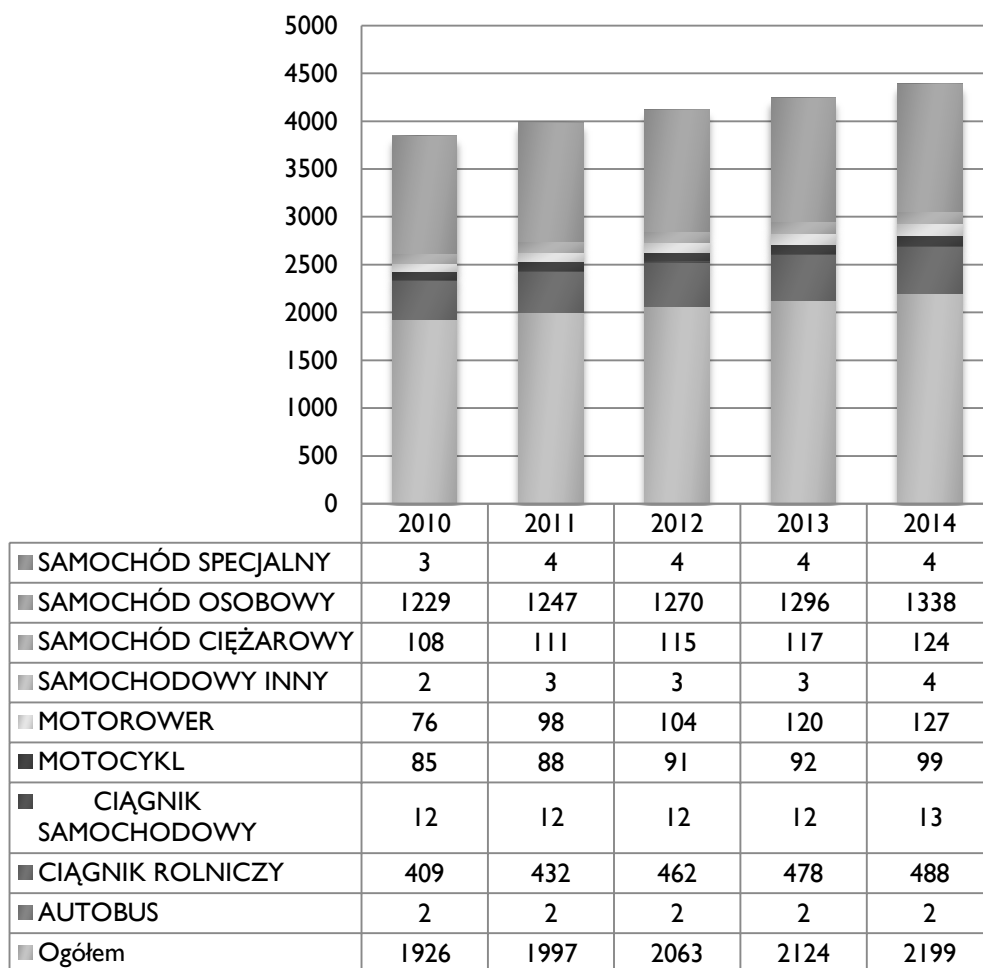
W roku 2013 na obszarze Gminy Rutka-Tartak wykorzystano łącznie około 6291 MWh energii finalnej (z paliw transportowych). Bilans ten tworzy wykorzystanie benzyny na poziomie 2701 MWh (42%), w dalszej kolejności olej napędowy 2815 MWh (47%) i LPG 775 MWh (11%).

Wykorzystanie paliw transportowych wiązało się z wygenerowaniem łącznie 1600 t dwutlenku węgla. Bilans ten tworzy emisja z tytułu wykorzystania benzyny na poziomie 673 Mg, w dalszej kolejności oleju napędowego 752 Mg oraz LPG 176 Mg CO₂.

Zagrożenia hałasem

Najistotniejszym i najpowszechniejszym źródłem hałasu na terenie gminy Rutka-Tartak jest transport drogowy. W skali ostatnich pięciu lat, na terenie gminy zauważalny jest stały wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów.

Wykres 4 Struktura rodzajów pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy Rutka-Tartak.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Suwałkach, opracowanie własne

Na sieć drogową Gminy Rutka-Tartak składają się:

1. Drogi wojewódzkie:
 - a. 651 Gołdap – Żytkiejmy – Szypliszki – Sejny
 - b. 655 Kąp – Wydminy – Olecki – Raczki – Suwałki – Rutka-Tartak
2. Drogi powiatowe:

- a. I 127B Wiżajny - Smolniki – Sidory
- b. I 129B Wiżajny - Ejszeryszki - Rutka Tartak
- c. I 130B Rutka-Tartak - Poszeszupie – Ejszeryszki
- d. I 131B Kleszczówek – Postawełe
- e. I 136B Postawełe - Jałowo - Przejma – Dębniak
- f. I 137B Ignatowizna - Kupowo - Majdan – Sadržawki

3. Drogi gminne

Pola elektromagnetyczne

Źródłami pól elektrycznych i magnetycznych o częstotliwości 50 Hz są m.in. linie i stacje elektroenergetyczne. Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występuje zakład produkujący energię elektryczną. Całość energii elektrycznej jest importowana za pomocą infrastruktury przesyłowej. Dystrybucją energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych na terenie gminy Rutka-Tartak zajmuje się PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok. Gmina Rutka-Tartak znajduje się w granicach Rejonu Energetycznego Suwałki. Odbiorcy z terenu Gminy Rutka-Tartak zasilani są w energię elektryczną linią 20 kV Wiżajny wychodzącą ze stacji WRS/20/20 kV Szypliszki oraz linią Jeleniewo ze stacji I 10/20 kV Hańcza usytuowanej na terenie Suwałk. Na terenie Gminy Rutka-Tartak znajdują się 62 stacje transformatorowe 20/0,4 kV.

Tabela 1 Linie energetyczne przebiegające przez teren Gminy Rutka-Tartak.

Rodzaj sieci	Napowietrzne [km]	Kablowe[km]
Linie wysokiego napięcia WN	0	0
Linie średniego napięcia SN	41,565	0,49
Linie niskiego napięcia NN	100,216	1,293
Przylączy	14,999	6,533

Źródło: PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok

Na terenie gminy Rutka-Tartak zlokalizowane są również dwie stacje telefonii komórkowej. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej GSM pola elektromagnetyczne o wartościach granicznych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten - na wysokości zainstalowania tych anten. (Różycki, 2011)

Z badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku wynika, że w latach 2008 – 2010 nie zanotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnej normy promieniowania elektromagnetycznego która wynosi 7V/m.

Gospodarowanie wodami

Ze względu na konieczność osiągnięcia dobrego stanu wód, przewidywane zmiany klimatu oraz rosnącą antropopresję na środowisko, stan oraz dostępność zasobów wód powierzchniowych i podziemnych będą jednym z najważniejszych środowiskowych

uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz zahamowania utraty różnorodności biologicznej w perspektywie do 2020 r. Polska posiada stosunkowo małe, wynoszące około 1650 m³/rok/mieszkańca zasoby wód (porównując z innymi krajami europejskimi Polska zajmuje przedostatnie miejsce). Jednocześnie na obszarze Polski występuje duże zagrożenie powodzią, których przyczyną są nierównomierne opady (występują liczne deszcze nawalne) oraz spływ wód rzekami z południa na północ (na południu odwilż, na północy zlodzenia rzek). Polska ma jeden z najniższych w Europie wskaźników możliwości zatrzymywania wody, wynoszący tylko około 6% średniego odpływu rocznego. (Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r., 2014).

Teren gminy przecina wąwóz Szeszupy z dopływami – rzeczką Wigrą, z Potopką oraz wpadającą do niej poza granicami kraju Szelmętką. Wymienione dorzecze łączy także wody prawie wszystkich jezior znajdujących się na terenie gminy (poza jeziorem Jałowo).

Główną rzeką gminy Rutka-Tartak jest Szeszupa – lewostronny dopływ Niemna o długości 297,6 km, z tego 24 km górnego odcinka znajduje się na terenie Polski. Źródła rzeki usytuowane są na terenie Suwalskiego Parku Krajobrazowego w odległości ok. 500 m od rozległej doliny zbierając po drodze niewielkie strumienie, które odprowadzają wodę z licznych torfowisk i jezior.

Prawostronnym dopływem Szeszupy jest Szelmętką o długości 24 km. Ujście Szelmętki znajduje się 2 km od granicy państwa. Szelmętką przepływa przez dwa duże jeziora rynnowe: Szelmętkę Małą i Szelmętkę Dużą.

Jeziora gminy Rutka-Tartak są zbiornikami polodowcowymi, powstałymi po wytopieniu się zalegających w zagłębieniu Szeszupy brył martwego lodu. Największym pod względem powierzchni jeziorem na terenie gminy jest jezioro Pobondzie 53,1 ha. Potencjalne zagrożenia dla wód powierzchniowych mogą stanowić niekontrolowane spływy powierzchniowe z obszarów rolnych, gdzie wraz z wodami opadowymi do wód powierzchniowych i podziemnych dostają się spływające z pól nawozy mineralne oraz środki ochrony roślin. Może mieć to znaczący wpływ na eutrofizację wód powierzchniowych, szczególnie na obszarach przyjeziornych. Brak płyt gnojowych i zbiorników na gnojowicę oraz jej nieprawidłowe wykorzystanie powoduje, że z cennego nawozu staje się groźnym ściekiem. Jako jezioro szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego, zostało uznane jezioro Pobondzie (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2015 r. poz. 3425).

Szeszupa jest lewostronnym dopływem Niemna o długości 297,6 km (w tym 24 km odcinka źródłowego w granicach Polski). Źródła rzeki znajdują się na terenie Suwalskiego Parku Krajobrazowego w pobliżu zalewu na Czarnej Hańczy w Turtulu (około 500 m od doliny Czarnej Hańczy). Rzeką płynie w szerokiej dolinie (Zagłębienie Szeszupy), zbierając po drodze niewielkie strumienie odprowadzające wodę z licznych jezior (Gulbin, Okragłe, Krejwelek, Przechodnie, Postawełek, Pobondzie) i torfowisk, po kilku kilometrach wpływa na obszar Republiki Litwy. Główne dopływy Szeszupy na terenie Polski to: Potopka i Wigra oraz Szelmętką. W latach 2010-2013 przeprowadzono badania w profilu wodowskaz Poszeszupie – przed granicą państwa (w ramach współpracy polsko-litewskiej). Na podstawie przeprowadzonych badań monitoringowych należy stwierdzić, że stan wód rzeki określany jest jako dobry, co wskazuje na niewielki wpływ człowieka na jakość wód analizowanej rzeki.

Szczegółowe informacje na temat jakości wód rzeki Szeszupy w profilu granicznym wodowskaz Poszeszupie przedstawiają się następująco (dane zaczerpnięto z „Informacji

Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o stanie środowiska na terenie powiatów: suwalskiego grodzkiego i suwalskiego ziemskiego w 2013 roku”):

- Ocena stanu ekologicznego – na podstawie wskaźnika biologicznego (okrzemkowy wskaźnik fitobentosowy IO) wykazano w 2012 r. bardzo dobry stan wód w JCW (I klasa). Ocenę wskaźnika odziedziczono do 2013 r. Spośród badanych w 2013 r. stężeń wskaźników fizykochemicznych nie wykazano przekroczeń wartości określonych dla stanu dobrego, przy czym indeks nadmanganianowy, zasadowość ogólna, stężenie azotu Kjeldahla odpowiadały wartościom II klasy czystości, wobec czego stan ekologiczny w JCW zakwalifikowano do stanu dobrego (II klasa).
- Ocena stanu chemicznego – w 2012 r. na podstawie wskaźników chemicznych, w tym substancji priorytetowych dla polityki wodnej, wykazano dobry stan wód w JCW.

Ocena przydatności do bytowania ryb – badania wykazały, że wody spełniają kryteria bytowania ryb w warunkach naturalnych.

Ocena w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykazała, iż w wodach JCW nie stwierdzono przyspieszonej eutrofizacji pochodzącej ze źródeł antropogenicznych.

Ocena stanu JCW - na podstawie wypadkowej oceny stanu ekologicznego i stanu chemicznego wykazano, że stan wód jest dobry.

Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Rutka-Tartak jest zwodociągowana w 100%. Długość sieci wodociągowej wynosi 81,1 km. W 2013 roku z sieci wodociągowej korzystało 2259 osób. Nie wszystkie gospodarstwa podłączone są do sieci wodociągowej, mieszkańcy ci posiadają własne ujęcie wody.

Z sieci kanalizacyjnej, długości 10,8 km korzystają 482 osoby. Pozostali mieszkańcy gminy odprowadzają ścieki do przydomowych oczyszczalni ścieków oraz do szamb.

Zasoby geologiczne

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego, aktualnie na terenie Gminy Rutka-Tartak, zarejestrowane są trzy złoża kruszywa naturalnego:

- Jasionowo IV,
- Poszeszupie
- Poszeszupie-Folwark,

z czego tylko jedno ze złóż – Jasionowo IV, jest eksploatowane, w przypadku dwóch pozostałych złóż eksploatacja została zaniechana.

Gleby

Pochodzenie: gleby na terenie gminy zostały wytworzone głównie z glin zwałowych glaciału bałtyckiego - substadiu pomorskiego oraz przecinających gminę pasem wzdłuż rzeki Szeszupy piasków glaciofluwalnych. Podłoże stanowią margle, wapienie i opoki z okresy górnej kredy oraz w niewielkim stopniu piaski i ły oligoceńskie.

Na terenie gminy występują głównie gleby brunatne /właściwe i wylugowane/ oraz gleby przemyle /pseudobielicowe/ wytworzone ze żwirów i piasków gliniastych, oraz glin zwałowych.

Walory użytkowe gleb charakteryzuje ich przynależność do kompleksów glebowych, głównie żyniego od bardzo dobrego do słabego.

Gospodarka odpadami

Odpady odebrane od mieszkańców gminy Rutka-Tartak trafiają, w zależności od sposobu zbierania do wybranej instalacji:

- odpady zmieszane przewożone są do Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami Sp. Z o.o. ul. Buczka 150A 16-400 Suwałki, gdzie trafiają na linię sortowniczą. W wyniku sortowania, wydzielane są odpady nadające się do recyklingu oraz odpady przetwarzane na masę rekultywacyjną - wysokowartościowy produkt organiczny nadający się do rekultywacji gruntów oraz zakładania terenów zielonych. Niekompostowalne pozostałości procesu technologicznego które stanowią 1,63 % ogółu odpadów, składowane są na uszczelnionym i zdrenowanym wysypisku. Oznacza to, że 2,63 tony odpadów z terenu naszej gminy zostało zdeponowanych na składowisku.
- odpady suche – trafiają na sortownię prowadzoną przez firmę odbierającą odpady, mieszczącą się w Rutce-Tartak. Odpady te po wydzieleniu konkretnych frakcji (metal, plastik, szkło itp.) są przekazywane do odpowiednich firm (huty szkła, fabryki papieru itp.) zajmujących się przetworzeniem lub ponownym ich wykorzystaniem.

TABELA 2 ILOŚĆ ODPADÓW KOMUNALNYCH ODEBRANYCH NA TERENIE GMINY W ROKU 2014

Rodzaj odpadów	Ilość [tony]
Zmieszane odpady komunalne	161,28
Opakowania z tworzyw sztucznych	11,11
Opakowania wielomateriałowe	0,82
Papier i tektura	5,00
Opakowania z papieru i tektury	3,24
Metal	4,18
Aluminium	0,65
Szkło	10,90
PSZOK	
Opakowania ze szkła	0,44
Opakowania z metali	0,06
ZSEE	0,01
Zużyte opony	0,12
Opakowania z tworzyw sztucznych	0,14
Opakowania z papieru i tektury	0,01
Zmieszane odpady budowlane	0,18
Papier i tektura	0,08
Akcyjna zbiórka	
ZSEE	2,15
Odpady wielkogabarytowe	0,65
Zużyte opony	1,80

Razem	202,80
--------------	---------------

Zródło: Firma-Transportowo-Uslugowa EKO Zuzanna Andruczyk, Marek Andruczyk,
opracowanie: własne

Zasoby przyrodnicze

Na terenie gminy Rutka-Tartak znajdują się następujące formy ochrony środowiska:

TABELA 3 FORMY OCHRONY PRZYRODY ZLOKALIZOWANE NA TERENIE GMINY RUTKA-TARTAK.

L.p.	Forma ochrony	Nazwa	Data utworzenia	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu
1	obszar chronionego krajobrazu	Pojezierze Północnej Suwalszczyzny	1991-01-01	<u>Uchwała nr XII/88/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”</u>
2	park krajobrazowy	Suwalski Park Krajobrazowy	1976-01-12	<u>Uchwała nr XII/92/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego</u>
3	obszar natura 2000	Ostoja Suwalska	2008-02-05	<u>DECYZJA KOMISJI z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE)</u>
4	obszar natura 2000	Dolina Szeszupy	2011-03-01	<u>DECYZJA KOMISJI z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region</u>

				<u>biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE)</u>
5	obszar natura 2000	Torfowiska Gór Sudawskich	2011-03-01	<u>DECYZJA KOMISJI z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE)</u>
6	pomnik przyrody	głaz narzutowy Krejwiany	1953-02-03	<u>Uchwała Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku Nr VI/35 z 3 lutego 1953 r. w sprawie uznania niektórych obiektów za pomniki przyrody</u>
7	pomnik przyrody	głaz narzutowy Roweł	1953-02-03	<u>Uchwała Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku Nr VI/35 z 3 lutego 1953 r. w sprawie uznania niektórych obiektów za pomniki przyrody</u>
8	pomnik przyrody	głaz narzutowy Roweł	1953-02-03	<u>Uchwała Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku Nr VI/35 z 3 lutego 1953 r. w sprawie uznania niektórych obiektów za pomniki przyrody</u>
9	pomnik przyrody	pojedyncze drzewo świerk pospolity	1978-11-04	<u>Orzeczenie Nr 41/78 Wojewody Suwalskiego z dnia 4 listopada 1978 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody i ich skupień. Dz.Urz.WRN w Suwałkach z dn. 29.12.1978 r., Nr 11, poz 46</u>
10	pomnik przyrody	pojedyncze drzewo jałowiec	1978-11-04	<u>Orzeczenie Nr 41/78 Wojewody Suwalskiego z dnia 4 listopada 1978 roku w sprawie</u>

				<u>uznania za pomniki przyrody tworów przyrody i ich skupień.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Suwałkach z dn.</u> <u>29.12.1978 r., Nr 11, poz 46</u>
11	pomnik przyrody	pojedyncze drzewo jałowiec	1978-11-04	<u>Orzeczenie Nr 41/78</u> <u>Wojewody Suwalskiego z dnia 4</u> <u>listopada 1978 roku w sprawie</u> <u>uznania za pomniki przyrody</u> <u>tworów przyrody i ich skupień.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Suwałkach z dn.</u> <u>29.12.1978 r., Nr 11, poz 46</u>
12	pomnik przyrody	pojedyncze drzewo jałowiec	1978-11-04	<u>Orzeczenie Nr 41/78</u> <u>Wojewody Suwalskiego z dnia 4</u> <u>listopada 1978 roku w sprawie</u> <u>uznania za pomniki przyrody</u> <u>tworów przyrody i ich skupień.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Suwałkach z dn.</u> <u>29.12.1978 r., Nr 11, poz 46</u>
13	pomnik przyrody	grupa drzew modrzew europejski	1980-03-12	<u>Zarządzenie Nr 12/80</u> <u>Wojewody Suwalskiego z dnia</u> <u>12 marca 1980 r. w sprawie</u> <u>uznania za pomniki przyrody</u> <u>tworów przyrody i ich skupień.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Suwałkach z dn.</u> <u>24.03.1980 r., Nr 2, 14poz 10</u>
14	pomnik przyrody	głaz narzutowy	1980-03-12	<u>Zarządzenie Nr 12/80</u> <u>Wojewody Suwalskiego z dnia</u> <u>12 marca 1980 r. w sprawie</u> <u>uznania za pomniki przyrody</u> <u>tworów przyrody i ich skupień.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Suwałkach z dn.</u> <u>24.03.1980 r., Nr 2, poz 10</u>
15	pomnik przyrody	pojedyncze drzewo dęb szypułkowy	1980-03-12	<u>Zarządzenie Nr 12/80</u> <u>Wojewody Suwalskiego z dnia</u> <u>12 marca 1980 r. w sprawie</u> <u>uznania za pomniki przyrody</u> <u>tworów przyrody i ich skupień.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Suwałkach z dn.</u> <u>24.03.1980 r., Nr 2, poz 10</u>
16	pomnik przyrody	grupa drzew modrzew	1962-08-30	<u>OGŁOSZENIE Decyzji W</u> <u>ydziału Rolnictwa i Leśnictwa</u>

		europejski		<p><u>Prezydium W RN w Białymstoku z dnia 30 sierpnia 1962 roku w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Białymstoku z dn. 31.08.1962 r., Nr 10, poz 125</u></p> <p><u>DECYZJA RL X IV-2/9/65 Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku z dnia 9 marca 1965 roku w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Białymstoku z dn. 27.03.1965 r., Nr 4, poz 46</u></p> <p><u>DECYZJA Nr RLoP-410b/2/G7 Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium WEN w Białymstoku z dnia 30 czerwca 1967 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Białymstoku z dn. 10.11.1967 r., Nr 7, poz 57</u></p>
17	pomnik przyrody	głaz narzutowy	1965-03-09	
18	pomnik przyrody	głaz narzutowy	1967-06-30	
19	pomnik przyrody	głaz narzutowy	1973-10-22	<p><u>DECYZJA NR RLIS OP-410b/6/I-13/73 Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Prezydium WRN w Białymstoku z dnia 22 października 1973 r.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Białymstoku z dn. 17.12.1973 r., Nr 18, poz 178</u></p>
20	pomnik przyrody	głaz narzutowy	1973-10-22	<p><u>DECYZJA NR RLIS OP-410b/6/I-13/73 Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Skupu Prezydium WRN w Białymstoku z dnia 22 października 1973 r.</u> <u>Dz.Urz.WRN w Białymstoku z dn. 17.12.1973 r., Nr 18, poz 178</u></p>
21	użytek ekologiczny	Kojle	2001-07-16	<p><u>Rozporządzenie Nr 20/01</u></p>

				<u>Wojewody Podlaskiego z dnia 16 lipca 2001 r. w sprawie uznania oczka wodnego z ekosystemem bagiennym jezior z ekosystemami bagiennymi oraz jezior za użytki ekologiczne</u>
22	użytek ekologiczny	Perty	2001-07-16	<u>Rozporządzenie Nr 20/01 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 lipca 2001 r. w sprawie uznania oczka wodnego z ekosystemem bagiennym jezior z ekosystemami bagiennymi oraz jezior za użytki ekologiczne</u>
23	użytek ekologiczny	"Purwin"	2008-09-30	<u>ROZPORZĄDZENIE NR 11/08 WOJEWODY PODLASKIEGO z dnia 30 września 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą „Purwin”</u>

Zagrożenia poważnymi awariami

Typowo rolniczy charakter gminy Rutka-Tartak, oraz brak zakładów przemysłowych sprawiają, że teren ten nie jest w chwili obecnej zagrożony poważnymi awariami, których źródłem są instalacje, urządzenia lub zakłady znajdujące się w obrębie gminy Rutka-Tartak.

Wśród podmiotów stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska znajdują się stacje paliw funkcjonujące w systemie otwartym lub na potrzeby własne zakładu. Eksploatacja stacji może stworzyć zagrożenie dla środowiska w przypadku rozszczelnienia się zbiornika lub instalacji paliwowej oraz podczas rozładunków paliw z cystern samochodowych do zbiorników magazynowych. Na terenie Gminy Rutka-Tartak znajduje się 2 stacje paliw i nie spowodowała ona w ostatnich latach żadnych zagrożeń dla środowiska.

Analiza SWOT

W celu uporządkowania informacji zebranych m.in. w wyniku dokonanej analizy stanu aktualnego środowiska naturalnego gminy Rutka-Tartak, oraz innych zebranych w trakcie prac danych i informacji posłużono się analizą SWOT. W trakcie analizy SWOT dokonano również analizy wskazanych w „Strategii Rozwoju Gminy Rutka – Tartak na lata 2016 - 2020 +” mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, rozpatrując je tylko pod kątem ochrony środowiska. W poniższej tabeli przedstawiono strategiczne czynniki, niezwykle istotne i wpływające w dalszych rozdziałach Programu na formułowanie celów, kierunków i zadań zmierzających do poprawy stanu środowiska gminy Rutka-Tartak.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Korzystne położenie geograficzne i urozmaicone ukształtowanie terenu. ❖ Dobra sieć ciągów komunikacyjnych łączących gminę z Litwą, sąsiednimi gminami i Suwałkami. ❖ Położenie na terenie gminy atrakcyjnych terenów chronionych w tym Suwalskiego Parku Krajobrazowego (w części), pomników przyrody - zwłaszcza unikatowych w skali kraju polodowcowych form geomorfologicznych oraz bogactw fauny i flory. ❖ Dobre warunki do rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej oraz transgranicznej np. w oparciu o szlak rzeki Szeszupy. ❖ Czyste środowisko sprzyjające rozwojowi gospodarstw ekologicznych i produkcji wysokiej jakości produktów żywnościowych (tzn. produktów markowych). ❖ Duże zasoby przestrzeni zapewniające komfortowe warunki wypoczynku i rekreacji oraz możliwości rozbudowy niezbędnej infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego. ❖ Sprzyjające warunki klimatyczne dla inwestycji w zakresie produkcji energii odnawialnej. ❖ Aktywna postawa Urzędu Gminy w zakresie zarządzania energią oraz przedsięwzięć proekologicznych. ❖ Działania inwestycyjne oszczędzające 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Niska świadomość społeczeństwa w zakresie zagadnień związanych z oszczędzaniem energii ❖ Wykorzystanie wysokoemisyjnych paliw przez budownictwo jednorodzinne ❖ System oświetlenia ulic oparty na energochłonnych oprawach ❖ Niewielka ilość instalacji OZE. ❖ Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców gminy, dotycząca ochrony środowiska.

<p>energie</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Dobra przepustowość dróg i ulic. ❖ dofinansowanie projektów wysokoinwestycyjnych (głównie drogowych). ❖ Niska gęstość zaludnienia. ❖ Niewielkie zagrożenie powodziowe. ❖ Dobry i umiarkowany stan i potencjał wód powierzchniowych oraz dobry stan wód podziemnych. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Polityka klimatyczna UE oraz szereg dokumentów powiązanych szczebla kraju ❖ Ustawa o Odnawialnych Źródłach Energii ❖ Nowa perspektywa finansowa RPO ukierunkowana na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej ❖ Poprawa efektywności energetycznej urządzeń, standardów i norm budowlanych ❖ Budowa infrastruktury OZE, głównie kolektory słoneczne oraz fotowoltaika ❖ Rosnąca świadomość odbiorców w zakresie oszczędnego gospodarowania energią, edukacja ekologiczna w szkołach ❖ Dywersyfikacja źródeł pozyskania energii cieplnej ❖ Wzrost zamożności społeczności generująca proekologiczne inwestycje 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ograniczenia środowiskowe dla inwestycji produkcji energii ❖ Niewystarczające wsparcie inwestycyjne projektów OZE ❖ Przewidywany wzrost zapotrzebowania na energię ❖ Niestabilność polityki państwa dotycząca sektora energii i jej alternatywnego pozyskania ❖ Ograniczony wpływ gminy na sektory użytkowników niezależnych od władz JST ❖ Wysokie koszty inwestycyjne infrastruktury wykorzystywanej w produkcji energii z OZE oraz urządzeń energooszczędnych

Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Wizja rozwoju gminy Rutka-Tartak, zdefiniowana została w Strategii Rozwoju Gminy Rutka-Tartak :

„RUTKA – TARTAK, GMINA ROZWIJAJĄCA SIĘ GOSPODARCZO Z DOMINUJĄCĄ ROLĄ ROLNICTWA ORAZ ROSNĄCYM UDZIAŁEM TURYSTYKI, OPIERAJĄCA SWÓJ ROZWÓJ O ZASOBY NATURALNE I BOGACTWO PRZYRODY. ATRAKCYJNE MIEJSCE DO ZAMIESZKANIA, PRACY I WYPOCZYNKU DLA LUDZI SZANUJĄCYCH DZIEDZICTWO KULTUROWE I TRADYCJE RELIGIJNE, ŻYJĄCYCH W DIALOGU, ŻYCZLIWOŚCI I SZACUNKU DLA DRUGIEGO CZŁOWIEKA”

W rozwoju gminy można wyodrębnić strategiczne obszary (domeny) rozwoju, na których powinna koncentrować się uwaga samorządu gminnego.

Są to:

1. Rozwój gospodarczy skoncentrowany na podnoszeniu wartości rolnictwa, ale również turystyki i innych branż gospodarki.
2. Środowisko, przyroda i zasoby naturalne. Ich ochrona i wykorzystanie dla rozwoju gminy.
3. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich.
4. Pielęgnowanie i wzmacnianie wartości, które są podstawą funkcjonowania zdrowego moralnie i fizycznie społeczeństwa.

Rozwój gospodarczy gminy musi iść w parze z działaniami na rzecz poprawy tam, gdzie to konieczne środowiska naturalnego i zachowaniu niewątpliwie wyjątkowych walorów przyrodniczych.

Ochrona klimatu i jakości powietrza

Cel strategiczny I. **Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej.**

Cel szczegółowy I.1	
Nazwa działania	Produkcja energii elektrycznej na połaciach budynków użyteczności publicznej
Adresat działania	Gmina Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	105 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel szczegółowy I.2	
Nazwa działania	Modernizacja energochłonnej infrastruktury

	oświetlenia ulic
Adresat działania	Gmina Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	700 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel szczegółowy 1.3	
Nazwa działania	Budowa i modernizacja sieci elektroenergetycznej .
Adresat działania	PGE Dystrybucja S.A.
Okres realizacji	2014-2019
Szacunkowy koszt zadania [zł]	b.d
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel strategiczny 2. **Efektywność energetyczna oraz wzrost zastosowania mikroinstalacji OZE w produkcji energii użytkowej w sektorze prywatnym.**

Cel szczegółowy 2.1	
Nazwa działania	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw na potrzeby c.o. oraz c.w.u. obiektów mieszkalnych
Adresat działania	Mieszkańcy gminy
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	500 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel szczegółowy 2.2	
Nazwa działania	Produkcja energii elektrycznej w instalacjach prosumenckich
Adresat działania	Mieszkańcy gminy
Okres realizacji	2016-2020

Szacunkowy koszt zadania [zł]	2164436,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Zagrożenia hałasem

Cel strategiczny 3. **Ograniczenie hałasu pochodzenia komunikacyjnego.**

Cel szczegółowy 3.1	
Nazwa działania	Modernizacja oraz budowa dróg lokalnych.
Adresat działania	Gmina Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	6 500 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel szczegółowy 3.2	
Nazwa działania	Wymiana taboru gminnego.
Adresat działania	Gmina Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	500 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Pola elektromagnetyczne

Cel strategiczny 4. **Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych**

Cel szczegółowy 4.1	
Nazwa działania	Zapobieganie powstawaniu nowych źródeł promieniowania niejonizującego na terenach mieszkalnych
Adresat działania	Gmina Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	nie wymaga nakładów finansowych
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Gospodarka wodno-ściekowa

Cel strategiczny 5. **Utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy wody pitnej odpowiedniej jakości.**

Cel szczegółowy 5.1	
Nazwa działania	Modernizacja stacji uzdatniania wody w miejscowości Rutka-Tartak wraz z przepompowniami
Adresat działania	Gmina Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	1 500 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel szczegółowy 5.2	
Nazwa działania	Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Rutka – Tartak.
Adresat działania	Gmina Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	2 100 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel szczegółowy 5.3	
Nazwa działania	Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Smolniki.
Adresat działania	Samorząd województwa/Szpital Psychiatryczny w Suwałkach.
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	200 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Gospodarka odpadami

Cel strategiczny 6. **Usunięcie i utylizacja azbestu z pokryć dachowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych w gminie**

Cel szczegółowy 6.1	
Nazwa działania	Usunięcie i utylizacja azbestu z pokryć dachowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych w gminie
Adresat działania	Mieszkańcy gminy Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	500 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Cel strategiczny 7. **Gospodarka odpadami komunalnymi**

Cel szczegółowy 6.2	
Nazwa działania	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
Adresat działania	Gmina Rutka-Tartak
Okres realizacji	2016-2020
Szacunkowy koszt zadania [zł]	1 500 000,00 zł
Źródło finansowania	Środki własne, Środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Bibliografia

- Główny Urząd Statystyczny. (2016). *Bank Danych Lokalnych*. Pobrano z lokalizacji bdl.stat.gov.pl: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/tablica>
- Różycki, S. (2011). *Ochrona środowiska przed polami elektromagnetycznymi. Informator dla administracji samorządowej*. Warszawa: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska Departament Ocen Oddziaływania na Środowisko.
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r. (2014).
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku. (2011). *Raport o stanie środowiska województwa podlaskiego w latach 2009 - 2010*. Białystok: Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko.